

Faize ve faize dayalı sisteme alternatif araçlar üretmeliyiz

.....
ÇETİN ALİ DÖNMEZ *

Bir önceki yazımda hatırlarsanız bir aydan kısa vadeli kâr payı konusunu ele almış ve alternatif bir öneride bulunmuştum. Önceki yazımı okumayanlar için kısaca açıklamam gerekirse, bankada ne kadar parayı ne kadar süre ile tuttuysanız, buna karşılık bankanın da size kâr payı ödemek yerine, belli bir tutarda eksi bakiyeyi belirli bir süre ile faiz ya da kâr payı almadan kullanmanıza dayanan bir sistemdi önerdiğim. Önceki yazımın devamı olarak bu yazımda da özellikle gecelik repo işlemlerine alternatif bir faizsiz enstrümanı el almak istiyorum. Söz konusu ürün, oldukça istikrarlı seyreden köprü ve otoyol gelirlerinin gecelik bazda satılması esasına dayanıyor. Faiz konusunda hassas olan vatandaşlarımıza köprü ve otoyol gelirlerinin gecelik bazda satılması hâlinde hem faize dayalı olmayan bir yatırım enstrümanı

sunulmuş olur hem de bu türden yatırımcıların parasını dövizle yatırmaya karşılık bir alternatif geliştirilmiş olur. Bu yöntemle ne kadarlık bir yatırım tutarına hitap edilebileceğini de kısaca aşağıdaki şekilde hesaplayabiliriz. Karayolları Genel Müdürlüğü köprü ve otoyol gelirlerini aylık olarak web sitesinde yayınlamakta. Fatih Sultan Mehmet ve 15 Temmuz Şehitler Köprüsü aylık gelir toplamı 32-33 milyon TL civarında, otoyol gelirleri de 90-100 milyon TL civarında. Toplam satışa konu gelir aylık 130-135 milyon TL civarında. Bu da günlük bazda yaklaşık 4,5 milyon TL civarında gelir anlamına geliyor. Bu gelirin repo işlemine benzer şekilde gecelik satıldığını düşünelim. Günlük 4,5 milyon TL gelir karşılığında toplanabilecek paranın büyüklüğünün hâlen gecelik faizlerin %12 civarında olduğundan hareketle yaklaşık 13-14 milyar TL civarında olacağı kolaylıkla hesaplanabilir. Böylece, elinde örneğin 10 bin TL olan bir vatandaşımız bu parayı devlete bir geceliğine borç vermesi hâlinde gecelik bazda yaklaşık %12 civarında seyreden bir gelire kavuşmuş olacak, elde edilen gelir yüzdesi köprü ve otoyolların kullanımına göre bazen %11, bazen %12, bazen de %12,5 olabilecek, dolayısıyla gerçek anlamda önceden getirinin belli olmadığı İslamî bir enstrümana kavuşmuş olacağız. Benzer uygulamalar genişletilebilir; örneğin vergi gelirlerinin bir kısmı gecelik kâr payı işlemlerinin konusu hâline getirilebilir. Burada

bir önemli konuya da dikkat çekmek istiyorum. Faiz konusunda hassas olan vatandaşlarımıza hitaben çıkarılan sukuk benzeri enstrümanlarda en büyük problem ikinci el piyasadaki likidite problemidir. İhraç sonrasında ikinci el piyasalar yeterli derinliğe sahip olmadığından bireysel ve kurumsal yatırımcılar İslami ürünlere ilgi duymamaktadır. Örneğin köprü ve otoyol gelirleri sukuk şeklinde ihraç edilse -varsayalım 5 yıllık ihraç edilse- muhtemelen ya yeterli talep gelmez ya da talep gelse bile ikinci el piyasanın yeterince likit olmayacağı öngörüsü nedeniyle getiri beklentisi yüksek olur. Türkiye Varlık Fonunun kuruluş amaçlarından bir tanesinin de İslamî enstrümanların ikinci el piyasasına likidite sağlamak olduğunu düşünüyorum. Bu konu son derece önemlidir, ikinci el piyasayı yeterince likit hâle getirebilirsek İslamî ürünlerin ihracı kolaylaşır. Böylece altyapı yatırımlarının finansmanı, konut finansmanı konusunda da son derece önemli kazanımlar elde edilebilir. Mevcut durumda ikinci el piyasa yeterince likit olmadığından en azından başlangıç aşamasında gecelik bazda ve gelir esaslı getiri sağlayabilecek bir yatırım aracını gündeme getirmekten başka bir yol gelmedi aklıma.

* İbn Haldun Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi.